

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Кафедра біржової діяльності і торгівлі

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету

_____ Діброва А.Д.

«__» _____ 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри біржової діяльності і торгівлі
Протокол № 10 від 30 травня 2019р.
Завідувач кафедри
_____ Резнік Н.П.

***НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ***

ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

спеціальність _____ 071 Облік і оподаткування (Облік і аудит) _____
ОС бакалавр
Факультет
(ННІ) _____ економічний _____
Розробник: _____ к.е.н., Слободяник А.М. _____

Київ – 2019 р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Кафедра біржової діяльності і торгівлі

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету

_____ Діброва А.Д.

«___» _____ 2019_р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри біржової діяльності і торгівлі
Протокол № 10 від 30 травня 2019р.
Завідувач кафедри
_____ Резнік Н.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

спеціальність _____ 071 Облік і оподаткування (Облік і аудит) _____
ОС бакалавр
Факультет
(ННІ) _____ економічний _____
Розробник: _____ к.е.н., Слободяник А.М. _____

Київ – 2019 р.

1.Опис навчальної дисципліни
«ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	071 Облік і оподаткування (Облік і аудит)	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	12
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістовних модулів	2	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна	Заочна
Рік підготовки (курс)	3	4
Семестр	6	8
Лекційні заняття	15	6
Семінарські, <u>практичні заняття</u>	30	6
Самостійна робота	75	
Кількість тижневих аудиторних годин	2	

«ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

071 Облік і оподаткування скорочений термін

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	071 Облік і оподаткування (Облік і аудит)	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	90	12
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістовних модулів	2	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна	Заочна
Рік підготовки (курс)	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	30	6
Семінарські, <u>практичні заняття</u>	30	6
Самостійна робота	30	
Кількість тижневих аудиторних годин	2	

«ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ВП НУБІП України «Мукачівський аграрний коледж»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	071 Облік і оподаткування (Облік і аудит)	
Освітній ступінь	Молодший спеціаліст	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин		12
Кількість кредитів ECTS		1
Кількість змістовних модулів		2
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна	Заочна
Рік підготовки (курс)		4
Семестр		8
Лекційні заняття		6
Семінарські, <u>практичні заняття</u>		6
Самостійна робота		
Кількість тижневих аудиторних годин		

«ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ВП НУБІП України «Бобровицький коледж економіки та менеджменту
ім. О. Майнової»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	071 Облік і оподаткування (Облік і аудит)	
Освітній ступінь	Молодший спеціаліст	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин		12
Кількість кредитів ECTS		
Кількість змістовних модулів		
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна	Заочна
Рік підготовки (курс)		2
Семестр		3
Лекційні заняття		6
Семінарські, <u>практичні заняття</u>		6
Самостійна робота		
Кількість тижневих аудиторних годин		

«ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ВСП НУБІП України «Рівненський коледж»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	071 Облік і оподаткування (Облік і аудит)	
Освітній ступінь	Молодший спеціаліст	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин		12
Кількість кредитів ECTS		
Кількість змістовних модулів		
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна	Заочна
Рік підготовки (курс)		4
Семестр		8
Лекційні заняття		6
Семінарські, <u>практичні заняття</u>		6
Самостійна робота		
Кількість тижневих аудиторних годин		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна “Основи біржової діяльності” вивчає механізм організації і технології здійснення біржової діяльності товарних бірж в нашій країні та в країнах з ринковою економікою.

Мета вивчення курсу – формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навиків з біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій в своїй майбутній діяльності.

1. Завдання курсу:

- формування у студентів знань з організації біржової діяльності;
- набуття практичних навичок з: організації торгівлі на біржі товарами, цінними паперами, валютою; організації взаємовідносин з брокерськими конторами; використання біржової інформації для організації високоефективного виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- сутність біржової діяльності;
- нормативно-правову базу та систему регулювання біржової діяльності;
- принципи організаційної діяльності бірж та механізм їх функціонування;
- особливості організації брокерської діяльності;
- технологію здійснення біржових операцій;
- економічний механізм біржової торгівлі.

На підставі отриманих знань студент повинен вміти:

- вільно користуватись біржовою інформацією для здійснення господарських операцій;
- організовувати взаємовідносини підприємства з біржами та брокерськими конторами;
- організувати збут сільськогосподарської продукції через товарні біржі;
- здійснювати біржові операції та визначати їх ефективність.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Основи біржової діяльності»

№	Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
		денна форма						заочна форма					
		усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	с	п		с.р.		л	с	п	інд	с.р.
Змістовний модуль 1													
Сутність біржової діяльності, її становлення і розвиток													
1.	Організаційно-економічні основи біржової діяльності.	16	4	2			10	1	1				
2.	Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.	16	4	2			10	1	1				
3.	Біржовий товар. Базисні ринки. Біржові індекси та їх аналіз	18	4	2			12	2	1	1			
Змістовний модуль 2													
Організація біржі та її управління													
4.	Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності	17	4	2			11	2	1	1			
5.	Організація біржового торгу. Біржові угоди	20	6	2			12	2	1	1			
6.	Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.	16	4	2			10	2	1	1			
7.	Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування.	17	4	3			10	2	1	1			
Усього годин		120	30	15	0		75	12	6	6			

4. Теми лекційних, практичних та семінарських занять ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Сутність біржової діяльності, її становлення і розвиток

ТЕМА 1. Організаційно-економічні основи біржової діяльності.

Функції оптової торгівлі та її види. Особливості біржової торгівлі. Історія розвитку біржової діяльності. Сучасний стан світового біржового ринку. Огляд найбільших бірж світу.

ТЕМА 2. Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.

Формування національного біржового ринку. Історія розвитку вітчизняних бірж. Біржова торгівля в Радянській Україні. Становлення біржової торгівлі в незалежній Україні. Загальна характеристика законодавчо-правового регулювання біржової діяльності. Регулювання біржової діяльності в США. Регулювання біржової діяльності в Україні. Оподаткування біржової діяльності.

ТЕМА 3. Біржовий товар. Базисні ринки. Біржові індекси та їх аналіз

Поняття та склад біржового товару. Характеристика біржового товару товарних бірж. Біржові товари фондового і валютного ринків. Загальна характеристика фондового ринку. Класифікація, принципи та функції фондового ринку. Учасники фондового ринку, їх права й обов'язки. Товарний ринок: його елементи, показники функціонування. Ціноутворювальні фактори на товарному ринку. Географічна і товарно-галузева класифікація товарного ринку. Сектори та сегменти ринку товарів. Умови розвитку товарних бірж. Валютний ринок: функції та суб'єкти. Біржова торгівля на валютному ринку. Біржові індекси. Фундаментальний аналіз у біржовій торгівлі. Використання технічного аналізу в біржовій справі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Організація біржі та її управління.

ТЕМА 4. Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності.

Сутність та основні види торговельно-посередницької діяльності на ринку. Взаємовідносини брокерів із клієнтами. Економічна стратегія брокера на товарній біржі. Сутність ефективності посередницької діяльності. Система показників посередницької діяльності. Сутність та завдання управління фінансами у брокерській діяльності. Формування структури початкового капіталу для посередницької діяльності. Формування доходів і витрат брокерської контори. Утворення та використання прибутку брокерської контори.

ТЕМА 5. Організація біржового торгу. Біржові угоди.

Порядок та правила ведення біржових торгів. Види доручень клієнта брокеру. Види та характеристика біржових аукціонів. Поняття, сутність та види біржових угод. Характеристика угод на товарній біржі. Біржові угоди на валютній і фондовій біржі.

ТЕМА 6. Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.

Становлення ф'ючерсної торгівлі. Ринок ф'ючерсних контрактів. Технологічний процес купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів. Хеджування угод на біржовому ринку. Спекуляція на біржових торгах. Зміст біржової гри. Фінансові розрахунки ф'ючерсної торгівлі. Суть опціонів та їх характеристика. Опціонні стратегії.

ТЕМА 7. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування.

Сутність і функції клірингу та розрахунків. Характеристика умов платежу за біржовими угодами. Форми розрахунків за біржовими угодами. Організація розрахункових операцій на біржі. Основні види ризиків під час використання розрахунково-клірингових систем. Головні напрями розвитку систем клірингу і розрахунків. Види біржових цін. Принципи формування цін на біржі. Сутність та правила біржового котирування. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Сутність біржової діяльності, її становлення і розвиток

ТЕМА 1. Організаційно-економічні основи біржової діяльності.

1. Історія розвитку біржової діяльності.
2. Сучасний стан світового біржового ринку.
3. Огляд найбільших бірж світу.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте економічну сутність біржі.
2. Назвіть ознаки організованого ринку.
3. Схарактеризуйте основні етапи розвитку світової біржової торгівлі.
4. Дайте визначення поняття „біржа”.
5. Схарактеризуйте функціональні особливості біржі.
6. Розкрийте основні функції біржової торгівлі.
7. Назвіть основні ознаки класифікації бірж.

Базова література: [1-5, 8]

Допоміжна література: [1, 3, 6]

**ТЕМА 2. Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні.
Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.**

1. Становлення біржової торгівлі в незалежній Україні.
2. Загальна характеристика законодавчо-правового регулювання біржової діяльності.
3. Регулювання біржової діяльності в США.
4. Регулювання біржової діяльності в Україні.
5. Оподаткування біржової діяльності.

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризуйте елементи централізованої системи обігу цінних паперів на фондовому ринку України.
2. Дайте характеристику органам валютного регулювання в Україні.

Базова література: [2, 3, 9]

Допоміжна література: [1, 4, 6, 10]

ТЕМА 3. Біржовий товар. Базисні ринки. Біржові індекси та їх аналіз

1. Учасники фондового ринку, їх права й обов'язки.
2. Товарний ринок: його елементи, показники функціонування. Ціноутворювальні фактори на товарному ринку.
3. Географічна і товарно-галузева класифікація товарного ринку.
4. Сектори та сегменти ринку товарів.
5. Умови розвитку товарних бірж.
6. Валютний ринок: функції та суб'єкти.
7. Біржова торгівля на валютному ринку. Біржові індекси.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть характерні риси біржового товару.
2. Схарактеризуйте кожну групу біржового товару.
3. Дайте визначення цінним паперам як біржовому товару фондового ринку та схарактеризуйте їх властивості.
4. У чому полягають часові, просторові та ринкові характеристики цінних паперів?
5. Дайте характеристику валюти як біржового товару.
6. Валютний курс. Пряме та непряме котирування.
7. Дайте характеристику фондовому ринку та визначте умови його функціонування.
8. Назвіть напрями розвитку світового фондового ринку.
9. Класифікуйте основні види фондових ринків за відомими Вам критеріями.
10. Розкрийте функції ринку цінних паперів.
11. Дайте характеристику учасникам фондового ринку.
12. Розкрийте функції учасників, що обслуговують фондовий ринок.
13. Розкрийте зміст та визначте елементи товарного ринку.

14. Назвіть основні ціноутворювальні фактори на товарному ринку.
15. У чому полягає товарно-галузева класифікація товарного ринку?
16. Назвіть умови розвитку товарних бірж.
17. Дайте визначення валютному ринку й назвіть об'єкти та суб'єкти його функціонування.
18. Визначте специфічні риси сучасного міжнародного валютного ринку.
19. У чому полягають особливості ф'ючерсних операцій на валютному ринку?
20. У чому полягають завдання валютного регулювання і контролю?
21. Що розуміють під показником „біржові індекси”?
22. Назвіть функції фондових індексів.
23. Наведіть класифікацію фондових індексів.
24. Дайте характеристику найбільш відомих індексів у світі.
25. Назвіть методи аналізу в біржовій торгівлі.
26. Схарактеризуйте процедуру фундаментального аналізу на сировинних ф'ючерсних ринках.
27. Назвіть правила фундаментального аналізу, визначені американським дослідником ринку Хорном.
28. Охарактеризуйте етапи проведення фундаментального аналізу на ф'ючерсних ринках.
29. Назвіть основні макроекономічні показники для здійснення довгострокового прогнозу цін та курсів.
30. Дайте визначення технічного аналізу.
31. Які основні постулати проведення технічного аналізу Ви знаєте?
32. Визначте мету проведення технічного аналізу.

Базова література: [2, 5, 7, 8]

Допоміжна література: [1, 5, 6]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Організація біржі та її управління.

ТЕМА 4. Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності.

1. Система показників посередницької діяльності.
2. Сутність та завдання управління фінансами у брокерській діяльності.
3. Формування структури початкового капіталу для посередницької діяльності.
4. Формування доходів і витрат брокерської контори

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризуйте окремі види торговельно-посередницьких операцій.
2. Назвіть переваги користування послугами торговельних посередників.
3. З'ясуйте функції біржових посередників (агентів, брокерів, дилерів).

4. Наведіть найважливіші відмінні особливості діяльності основних біржових посередників.
5. Дайте визначення поняття „брокер” згідно із Законом України „Про товарну біржу”.
6. Які види брокерів функціонують на товарних біржах України?
7. Назвіть основні етапи економічної стратегії брокера.
8. Які Ви знаєте види цінових стратегій?
9. Які існують форми цінової політики?
10. Розкрийте сутність ефективності посередницької діяльності.
11. Назвіть узагальнюючі показники оцінювання посередницької діяльності.
12. Які основні показники використовуються для оцінювання агентських операцій?
13. Наведіть алгоритм розрахунку оцінки ефективності брокерських операцій.
14. У чому полягають особливості оцінювання ефективності дилерських операцій?
15. Розкрийте поняття фінансового менеджменту в брокерській діяльності.
16. Схарактеризуйте методичні засади управління фінансами у брокерській діяльності.
17. Назвіть етапи фінансової стратегії брокерської контори.
18. Схарактеризуйте джерела формування початкового капіталу брокерської фірми.
19. Схарактеризуйте джерела формування доходів брокерської контори.
20. Які основні показники використовуються для оцінювання ефективності брокерської діяльності?
21. Назвіть показники для визначення фінансової стійкості брокерської компанії.

Базова література: [1-3, 9]

Допоміжна література: [2, 5, 8]

ТЕМА 5. Організація біржового торгу. Біржові угоди.

1. Види та характеристика біржових аукціонів.
2. Поняття, сутність та види біржових угод.
3. Характеристика угод на товарній біржі.
4. Біржові угоди на валютній і фондовій біржі.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть характерні розділи біржових правил.
2. Схарактеризуйте поняття „біржова яма”.
3. Наведіть алгоритм проведення біржового торгу.
4. Дайте характеристику доручення клієнта брокеру та назвіть класифікаційні ознаки доручень.
5. Дати визначення поняття „аукціон”.
6. Назвіть форми проведення аукціонів.
7. Дайте характеристику простій формі біржового аукціону.
8. Схарактеризуйте заочний, подвійний та безперервний аукціони.

9. Дайте визначення біржової угоди.
10. Назвіть вимоги до біржових угод.
11. Дати класифікацію біржових угод.
12. Що являє собою життєвий цикл угоди?
13. Схарактеризуйте угоди на товарній біржі.
14. Як класифікуються угоди на реальний товар?
15. У чому полягають відмінності форвардних та ф'ючерсних контрактів?
16. Схарактеризуйте види й порядок укладання угод на валютній біржі.

Базова література: [1, 3, 7]

Допоміжна література: [4, 7, 10]

ТЕМА 6. Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.

1. Хеджування угод на біржовому ринку.
2. Спекуляція на біржових торгах.
3. Зміст біржової гри.
4. Фінансові розрахунки ф'ючерсної торгівлі.
5. Суть опціонів та їх характеристика. Опціонні стратегії.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте зміст та мету ф'ючерсної торгівлі.
1. Назвіть основні функції ф'ючерсних ринків.
2. Уніфікацію яких показників включає стандартизація ф'ючерсного контракту?
3. Розкрийте зміст та назвіть особливості ф'ючерсних контрактів.
4. Розтлумачте технологічний процес купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів.
5. Що являє собою офсетна угода в торгівлі ф'ючерсними контрактами?
6. Розкрийте зміст процесу хеджування.
7. Надайте характеристику хеджовим операціям.
8. У чому полягають переваги та недоліки хеджування?
9. Що являє собою біржова спекуляція?
10. Наведіть основні класифікації спекулянтів.
11. Розкрийте правила успішної спекуляції.
12. Поясніть розрахунок вартості ф'ючерсного контракту.
13. Що являє собою опціонна угода?
14. У чому полягає мета опціонної торгівлі?
15. Схарактеризуйте об'єкти опціону.
16. Наведіть основні характеристики опціонів.
17. Назвіть фактори впливу на ціну опціону.
18. Схарактеризуйте класифікацію опціонів залежно від строків виконання.
19. Наведіть класифікацію опціонних стратегій та дайте їм характеристику.

Базова література: [1-5]

Допоміжна література: [1, 5, 10]

ТЕМА 7. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування.

1. Форми розрахунків за біржовими угодами.
2. Організація розрахункових операцій на біржі.
3. Основні види ризиків під час використання розрахунково-клірингових систем.
4. Головні напрями розвитку систем клірингу і розрахунків.
5. Види біржових цін. Принципи формування цін на біржі.
6. Сутність та правила біржового котирування.
7. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі.

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття та назвіть основні функції клірингу і розрахунків.
2. У чому полягають умови платежу за біржовими угодами?
3. Розкрийте форми розрахунку за біржовими угодами.
4. Схарактеризуйте форми безготівкових платежів.
5. Визначте послідовність розрахункових операцій.
6. Поясніть роль застави при організації розрахункових операцій на біржі.
7. Визначте роль розрахункової палати на біржі.
8. У чому полягає роль розрахункової палати на ринку біржових ф'ючерсних контрактів?
9. . Що розуміють під світовою ціною?
10. Назвіть елементи біржової ціни в сучасних умовах в Україні.
11. Розкрийте види біржових цін.
12. Назвіть основні види цінових знижок.
13. Розкрийте сутність біржового котирування.
14. Наведіть порядок розрахунку типових біржових цін.
15. Розкрийте сутність основних правил котирування цін на товарних біржах.
16. Поясніть принципи формування цін на біржі.
17. Назвіть основні види цінової стратегії продавців на товарній біржі.

Базова література: [1-5]

Допоміжна література: [1, 5, 10]

5. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань студентами Модуль 1.

1. Функції оптової торгівлі.
2. Форми оптової торгівлі та їх характеристика.
3. Характерні особливості біржової діяльності.
4. Коли і чому виникли біржі та охарактеризуйте основні історичні етапи їх розвитку.

5. Коли і чому була заснована Чиказька торгова біржа.
6. Охарактеризуйте структуру світового біржового обігу та опишіть територіальне розміщення бірж залежно від їх товарної спеціалізації.
7. Охарактеризуйте біржовий ринок США.
8. Охарактеризуйте біржі Великобританії, Франції та Японії.
9. Охарактеризуйте особливості формування національного біржового ринку.
10. Роль Одеської, Миколаївської та Київської бірж в розвитку вітчизняного біржового ринку. Характерні особливості та етапи розвитку цих бірж.
11. Дайте характеристику основних етапів розвитку біржової діяльності в незалежній Україні.
12. Які типи бірж, залежно від ступеня втручання держави в їх діяльність, ви знаєте. Дайте їм характеристику.
13. Регулювання біржової торгівлі в США.
14. Що таке КТФТ, НАФТ, та їх основні функції.
15. Регулювання біржової діяльності в Україні. Які ви знаєте законодавчо-правові документи, що регулюють цю діяльність.
16. Закон України “ Про товарні біржі”. Основні складові та їх коротка характеристика.
17. Якими правовими актами здійснюється оподаткування біржової діяльності.
18. Які Ви знаєте види податків що справляються з учасників товарного біржового ринку.
19. Охарактеризуйте світовий біржовий товарообіг та місце сільськогосподарської продукції в ньому.
20. Етапи розвитку біржового аграрного ринку.
21. Концепція розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції.
22. Структура біржового ринку сільськогосподарської продукції.
23. Шляхи удосконалення і розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Модуль 2.

1. За якими ознаками класифікуються біржі.
2. Як поділяються біржі в залежності від виду біржового товару.
3. Біржа – класичний інститут ринкової економіки. Охарактеризуйте її з економічного, організаційного і юридичного аспектів.
4. Чим відрізняються універсальні біржі від спеціалізованих.
5. Що таке міжнародна біржа та її особливості.
6. Дайте визначення товарної біржі у відповідності до Закону України “Про товарну біржу”.
7. Дайте характеристику типової структури товарної біржі.
8. Назвіть основні і допоміжні функції товарної біржі.
9. Чи може біржа отримувати прибуток. Як і за рахунок чого.
10. Чим регламентується організація біржової торгівлі. Охарактеризуйте основні складові цього документу.
11. Біржовий товар, його визначення .

12. Основні вимоги до біржового товару.
13. Дайте характеристику основним класам біржових товарів.
14. Речовий біржовий товар та його групи і підгрупи.
15. Цінні папери – біржовий товар. Часові просторові та ринкові характеристики
16. Первинні і вторинні цінні папери.
17. Безпаперові або бездокументальні цінні папери.
- 18.3 чим пов'язаний перехід від паперової до безпаперової форми цінних паперів.
19. Біржовий товар – валюта. Що таке валютний курс.
20. Правила біржової торгівлі їх сутність та технологія прийняття.
21. Основні технологічно операції при здійсненні торгів на вітчизняних біржах.
22. Чим відрізняється технологія торгівлі на біржах реального товару від ф'ючерсних бірж.
23. Операційний зал біржі. Його функції та характеристика.
24. Що таке “крюк” в біржовій торгівлі.
25. Чому покупці не можуть називати нижчу ціну проти тої яка була уже названа в біржовій ямі.
26. Брокерська контора. Статус та організаційні форми.
27. Основні вимоги до організації роботи брокера.
28. Види брокерських угод.
29. Брокерське обслуговування за договором.
30. Брокерське обслуговування за договором-дорученням.
31. Види винагород брокера.

6. Методи навчання

Семінарські заняття проводяться у формі дискусії за попередньо визначеним планом. Студенти готують тези доповідей. На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання, для аналізу використовується аналітичні звіти світової федерації бірж, фондових бірж. Студенти залучаються до процесу біржових торгів. Індивідуальні завдання виконуються за кейс-методом, групи готують презентаційні та реферативні матеріали і завдання.

7. Форми контролю

Залік

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студентів відбувається згідно «Положення про екзамен та заліки в НУБіП України», від 27.02.2019 р., протокол №7 табл. 1.

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (100 балів) визначається як сума рейтингу з атестації $R_{\text{ат}}$ (30 балів) та рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (70 балів) $R_{\text{дис}} = R_{\text{ат}} + R_{\text{нр}}$

Методичне забезпечення

Яворська В. О. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Основи біржової діяльності» / В. О. Яворська. – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 46 с.

Методичні вказівки до проходження навчальної та виробничої практик з дисциплін «Основи біржової діяльності» та «Біржовий ринок» / [М.О.Солодкий, І.В.Охріменко, В.О.Яворська, Т.Ю.Андросович]. – К.: Компринт, 2016. – 34 с.

Рекомендована література

Основна

1. Резнік Н. П., Ільчук М.М. Біржова діяльність і підприємництво: навчальний посібник. К. : Білоцерківдрук, 2018 р.
2. Розвиток біржової торгівлі на товарних та фінансових ринках: монографія/ М.О. Солодкий, В.О. Яворська, А.С. Кравченко. – К.: ЦП "Компринт", 2017, 287с.
3. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник. / М.О. Солодкий., Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за заг. редакц. М.О. Солодкого]. – К. : ЦП Компринт, 2017, 314.
4. Резнік Н.П., Яворська В.О., Слободяник А.С. Фінансові деривативи. навчальний посібник. – К. : ЦП Компринт, 2017, 540.
5. Башинський І.А. Біржове право: навч. посіб. / Башинський І.А., Діденко С.В., Миронова В.О. - Херсон: Чуєв С.М., 2014. - 291 с.
6. Біржовий ринок: проблеми функціонування та перспективи інноваційного розвитку / М.О. Солодкий, С.А. Стасіневич, В.О. Яворська, Т.Ю. Андросович. – К.: ЦП Компринт. - 2013. – 215 с.
7. Біржовий фондовий ринок: навч. посібник / М.О. Солодкий, І.В. Охріменко, В.О. Яворська, О.В. Сидоренко. – К.: ЦП КОМПРИНТ, 2013. – 105 с.
8. Брокерська діяльність: посібник / М.О. Солодкий, Т.Ю. Андросович, В.О. Яворська, Ю.В. Рубан – К.: ЦП Компринт – 2013. – 125 с.
9. Міжнародний фондовий ринок: навч. посіб.-практикум / [О.Є.Кузьмін та ін.]. - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. - 334 с.
10. Ринок цінних паперів України: розбудова інфраструктури / [Охріменко І.В., Стасіневич С.А., Яворська В.О. та ін.]. – К.: ТОВ «ЦП «Компринт», 2014. – 254 с.
11. Опционы. Максимальная прибыль при заданном риске. – К.: Украинская биржа. – 2014. – 28 с.
12. Основы интернет-трейдинга. – К.: Украинская биржа. – 2014. – 34 с.
13. Основы срочного рынка. – К.: Украинская биржа. – 2014. – 30 с.

14. Охріменко І.В. Депозитарна система України: становлення та реформування / І.В.Охріменко, С.А.Стасіневич. – К.: ЦП „Компринт”. – 2014. – 167 с.
15. Охріменко І.В. Організація депозитарної діяльності: посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.В.Охріменко, С.А.Стасіневич. – К.: ЦП „Компринт”. – 2014. – 132 с.
16. Солодкий М.О. Біржовий ринок / М.О.Солодкий. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 565 с.
17. Солодкий М.О. Біржові товарні деривативи: теорія, методологія, практика / М.О.Солодкий, В.О.Гниляк. – К.: Аграр Медіа Груп, 2012. – 238 с.
18. Солодкий М.О. Основи біржової діяльності: посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.О. Солодкий, С.А. Стасіневич, Т.Ю. Андросович. - К.: ВЦ НУБіП України, 2013. – 210 с.
19. Солодкий М.О. Розвиток біржового аграрного ринку / М.О. Солодкий, В.О.Яворська, Т.Ю. Андросович. – К.: ЦК Компринт, 2014. – 341 с.
20. Солодкий М.О. Товарознавство біржових товарів – ринок агропродовольчої продукції / М.О.Солодкий, С.А.Стасіневич. – К.: НУБіП України, 2012. – 110 с.
21. Солодкий М.О. Ф'ючерсна торгівля на ринку сільськогосподарської продукції / М.О.Солодкий, Ю.В.Рубан. – К.: ЦП „Компринт”. – 2013. – 178 с.
22. Фондовий ринок в Україні / Дегтярьова Н.В., Леонов Д.А., Січевлюк В.А. та ін. – К.: УІРФР, 2015. – 600 с.
23. Фондовий ринок України / [за ред. Мозгового О.М. та Тевелєва Д.М.]. – К.: ДУ «АРІФРУ», 2013. – 703 с.

Допоміжна

1. Андросович Т.Ю. Маркетингові стратегії в біржовій діяльності / Т.Ю. Андросович // Моніторинг біржового ринку. – 2014. - № 9 (28). – С. 13-15.
2. Бурденко І.М. Роль центрального контрагента в забезпеченні безпеки діяльності ринку похідних фінансових інструментів / І.М.Бурденко // Соціально-економічний розвиток України в умовах світової фінансової нестабільності [ред. С.В.Підгаєць]. – Вінниця: ВННІЕ ТНЕУ, 2014. – 279 с. – С. 30-32. – (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю).
3. Васильченко І.І. Моделювання процесів ціноутворення на ринку фінансових деривативів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / Васильченко Іван Іванович; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2014. - 20 с.
4. Діброва А.Д. Соціальні мережі – індикатор нелінійного аналізу для дослідження біржових ринків / А.Д.Діброва, О.О.Рябченко // Моніторинг біржового ринку. – 2014. - № 2 (21). – С. 15-17.
5. «Золотая 7» от Mill Trade: инвестиционная алхимия успеха // FxFactor. – 2014. – 5 (22). – С. 74-75. – (Финансово-аналитический журнал нового поколения).

6. Иванюк В. К трейдингу нужно относиться, как к бизнесу – системно / Владислав Иванюк // FxFactor. – 2014. – 5 (22). – С. 20-22. – (Финансово-аналитический журнал нового поколения).
7. Карпенко Л.Ф. Сучасний стан та перспективи розвитку біржової торгівлі в Україні // Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі [відп. А.П.Сава]. - Тернопіль: Крок. – 2014. – 295 с. – С. 174-175.
8. Кикла Ю.А. Світовий біржовий ринок: сучасний стан та перспективи розвитку / Ю.А. Кикла // Перспективи розвитку аграрної економіки України [під ред. М.Д.Мельничука та ін]. – К.: НУБіП України, 2013. – 234 с. – С. 167-168. – (Тези доповідей науково-практичної конференції).
9. Кирилюк Е.Н. Биржевая торговля сельскохозяйственной продукцией в Украине: проблемы и перспективы / Е.Н.Кирилюк // Вестник Волгоградского института бизнеса. – 2013. - № 1 (22). – С. 97-102.
10. Кирилюк Є. Електронна біржа в системі інфраструктури аграрного ринку / Є.Кирилюк, Г.Натрошвілі // Інформаційне суспільство: стан та перспективи розвитку в світлі регіональних особливостей. – Тернопіль: ТІСІТ. – 2012. – С. 50-53.
11. Колесова Л. Історія розвитку біржової торгівлі Польщі / Л.Колесова // Моніторинг біржового ринку. – 2014. - № 10 (29). – С. 48-49.
12. Лапа В. Держава повинна думати про розвиток біржового ринку в країні / В.Лапа // Моніторинг біржового ринку. – 2014. - № 3 (22). – С. 4-5.
13. Лемішевська Т. Питання розвитку біржових ринків слід піднести до рангу державної політики, тільки тоді біржі стануть дієвою складовою економіки України / Т.Лемішевська // Моніторинг біржового ринку. – 2014. - № 2 (21). – С. 4-7.
14. Ленчук О.І. Формування і розвиток інвестиційних фондів на біржовому ринку / О.І.Ленчук, І.В.Охріменко // Перспективи соціально-економічного розвитку аграрного сектору України [ред. С.М.Кваша та ін. / частина 2]. – К.: ПП Лисенко М.М., 2014. – 292 с. – С. 262-263.
15. Манолий В. Awesome oscillator / Виктория Манолий // FxFactor. – 2014. – 5 (22). – С. 38-40. – (Финансово-аналитический журнал нового поколения).
16. Марюхніч О.Є. Аграрна біржа надає українським аграріям нові та сучасні можливості для цивілізованої торгівлі / О.Є.Марюхніч // Моніторинг біржового ринку. – 2012. - № 7. – С. 4-7.
17. Марюхніч О.Є. Аграрна біржа стане справжнім орієнтиром для українських аграріїв / О.Є.Марюхніч // Моніторинг біржового ринку. – 2013. - № 12 (19). – С. 4-5.
18. Маслак О.М. Розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні / О.М.Маслак // Моніторинг біржового ринку. – 2014. - № 5 (24). – С. 10-12.

Інформаційні ресурси

1. Аграрна біржа - agrex.gov.ua

2. Асоціація «Біржові та електронні майданчики» - aeaer.com.ua
3. Асоціація «Українські фондові торговці» - aust.com.ua
4. Блог компанії RockInvest. Навчання інвестуванню на фондових біржах США - <http://rockinvest.com.ua/blog>.
5. Київська міжнародна фондова біржа - kise.com.ua
6. Моніторинг біржового ринку (журнал) - memjournal.agrex.gov.ua.
7. Національний депозитарій України - csd.ua.
8. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку - nssmc.gov.ua
9. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг - dfp.gov.ua
10. Придніпровська фондова біржа - pse.com.ua
11. Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках - ausd.com.ua
12. Східно-Європейська фондова біржа - eese.com.ua
13. Українська асоціація інвестиційного бізнесу - uaib.com.ua
14. Українська біржа - ux.ua
15. Українська міжбанківська валютна біржа - uice.com.ua.
16. Українська міжнародна фондова біржа - uise.com.ua
17. Українська фондова біржа - ukrse.com.ua
18. Фондова біржа «ІННЕКС» - innex-group.com
19. Фондова біржа «Перспектива» - fbr.com.ua
20. Фондова біржа ПФТС - pfts.com.

**Зразки тестових завдань для визначення рівня засвоєння знань
студентами.**

1. Зародження елементів біржової торгівлі почалося із:
 - а) аукціону
 - б) локального ринку
 - в) ярмарку
 - г) тендеру

2. Яка з перелічених функцій є невластивою для оптової торгівлі:
 - а) вивчення кон'юнктури ринку
 - б) формування партій товару
 - в) транспортування товару
 - г) надання товарного кредиту
 - д) надання інформації органам державної статистики

3. Яка із названих характеристик не стосується біржової торгівлі:
 - а) відсутність товару
 - б) інформаційна відкритість торгів
 - в) вільне ціноутворення
 - г) наявність посередників
 - д) відсутність документів підтверджуючих передачу товару

4. Коли виникла перша, відома нам біржа:
 - а) 675 р.
 - б) 1324 р.
 - в) 1553 р.
 - г) 1890 р.

5. Яка із бірж була створена не через вимоги торговців, а із-за рішення вищого керівництва держави:
 - а) Одеська
 - б) Миколаївська
 - в) Петербурзька
 - г) Саратовська
 - д) Астраханська

6. Правила біржової торгівлі регулюють відношення між контрагентами з приводу:
 - а) Підготовки угоди Виконання угоди Запозичення кредитних ресурсів.
 - б) ЗУ «Про товарну біржу та біржовий товарний ринок»;

7. Яка з бірж була створена в Україні першою:
 - а) виконавча дирекція

- б) рада біржі
 - в) контрольна комісія
8. Яка із операцій не буде властивою для усіх видів бірж:
- а) передача документів в депозитарій
 - б) вихід брокера на біржу безпосереднє укладення біржової угоди
 - в) вивчення попиту і пропозиції розрахунок з біржею
9. Різниця між мінімальною ціною продавця і максимальною ціною покупця називається:
- а) глибина ринку
 - б) ширина ринку
 - в) опірність ринку
 - г) спред
10. Хеджер це:
- а) Брокер у торговельному залі
 - б) Позиційний спекулянт
 - в) Виробник зерна
 - г) Володар торговельного комплексу

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

ТЕМА 1. Організаційно-економічні основи біржової діяльності.

1.

Для сталого функціонування виробництва необхідно, щоб певні ресурси в погодженому обсязі, асортименті і обумовленої якості були доставлені в чітко визначений термін. Це досягається, головним чином, за допомогою оптової торгівлі, шляхом виконання таких її функцій:

- вивчення економічної кон'юнктури ринку і прогнозування основних тенденцій його розвитку;
- формування партій товару за обсягами і бажаннями покупця;
- пакування партій товару та його зберігання;
- транспортування товару до місця призначення;
- надання клієнтам товарного кредиту;
- надання інформації і консультаційних послуг.

Зародження елементів біржової торгівлі починалось із елементарного локального ринку (базару), причому в країнах з високорозвинутою ринковою економікою базари, як один з напрямків реалізації продукції, уже майже припинили своє існування. Для базару характерні такі риси: торгівля проводиться регулярно, публічні відкриті торги, товар обов'язково присутній при проведенні торгу, торгівля ведеться невеликими партіями, після операції купівлі-продажу товар негайно передається із рук в руки, що виключає необхідність оформлення спеціальних документів, покупець товару, як правило, є його споживачем. Локальні ринки обслуговують невеликі території.

Наступною складовою частиною оптового ринку, що включає в себе значну частину елементів біржової торгівлі є ярмарок. Основними характеристиками ярмарку є: епізодичний характер (як правило, раз на рік); ведення публічних торгів; торгівля специфічними товарами, товар на торгах може бути відсутній. Ярмарки обслуговують великі території.

Аукціони найбільше наближені до біржової торгівлі і мають такі основні характеристики: систематичність; контроль за здійсненням платежів і гарантій виконання угод; участь в торгах виробників, споживачів і посередників; гласність торгів; постійна номенклатура товарів. Аукціони – це праобраз біржової торгівлі. Відродження біржового ринку сільськогосподарської продукції в нашій країні починалося саме з організації аукціону по продажу сільськогосподарської продукції.

2.

Біржова торгівля має такі особливості:

- концентруються в місцях виробництва і споживання товару, тобто в великих промислових, сільськогосподарських і торгових центрах;